

Stockholm 2021-06-24

Stadsledningskontoret
Avdelningen för kvalitet och säkerhet
heidi.englund@stockholm.se

Funktionsrätt Stockholms stads yttrande angående utredning ”Råd för funktionshinderfrågor - en utredning om hur delaktigheten och inflytandet kan stärkas.”

Funktionsrätt Stockholms stad - är en paraplyorganisation för Funktionshindersorganisationer verksamma inom staden. Vi verkar bl.a. för att stärka våra medlemsföreningars arbete för mänskliga rättigheter, full delaktighet och jämlikhet på alla områden i samhället. Funktionsrätt Stockholms stad representerar 32 föreningar med sammanlagt drygt 30 000 enskilda medlemmar inom ett brett spektrum av funktionsnedsättningar.

Vi är inledningsvis nöjda med utredarens uttryckliga syften, vilka kan sammanfattas i följande meningar; ”att stärka delaktigheten och inflytandet. Det handlar ytterst om att överväga arbetssätt som innebär att funktionshinderperspektivet ska få ökat genomslag för stadens utvecklingsarbete.” Funktionsrätt Stockholms stad anser att det inte bara är ett angeläget syfte utan nödvändigt om stadens mål enligt delaktighetsprogrammet och Agenda 2030 ska kunna uppnås. För att uppnå syftet föreslås flera saker i utredningen. Nedan följer ett kortare sammandrag av utredningen. För att läsa om Funktionsrätt Stockholms stads synpunkter på vad som framkommit se sid 3.

”Råden föreslås i denna utredning, ha en tydligare roll i att stödja och ge råd i hur staden kan undanröja hinder som personer med funktionsnedsättning kan erfaras. Råden ska i större utsträckning knytas till nämndernas och bolagsstyrelsernas strategiska arbete med att i synnerhet genomföra det stadsövergripande styrdokumentet, *Program för delaktighet och inflytande för personer med funktionsnedsättning*. Det innebär att råden bör ha en tydligare roll i att stödja och ge råd i planering och genomförande av det stadsövergripande styrdokumentet, inklusive uppföljningen. ”

”Råden föreslås också involveras i andra strategiska ärenden som har betydelse för möjligheten att driva på en utveckling som undanröjer hinder som personer med funktionsnedsättning kan erfaras och därmed involveras i stadens arbete med att säkerställa

rättigheter för personer med funktionsnedsättning.”

I utredningen beskrivs rådens historia, dess syfte och dess funktion i staden. I utredningen konstateras även att ”Nuvarande arbetsformer innebär i viss mån att den samlade kunskapen som råden förfogar över, inte tas till vara och att rådens fulla potential, därför inte kommer staden tillgodo”. Funktionsrätt instämmer även i denna problembeskrivning och finner att utredningen med gediget förarbete i stora drag beskriver utmaningar och styrkor även så som vi finner dem.

När det kommer till avsnittet ”Arbetsformer och organisation” föreslår utredaren ett antal förändringar för att råden enligt ovan ska nå sin fulla potential enligt syftet.

Förslagen ser ut som följer;

1. Antalet råd ska minskas från 26 till 15 (figur 2 i utredning).
2. Rådets ledamöter ska utökas från 7 till 8 (sammantagen effekt av förslag 1 och 2 att antalet ledamöter i råden går från 176 till 120 i staden med tillägg att det ska vara möjligt att utse ersättare till råden med ny modell)
3. Uppdraget ska tydliggöras och rådets roll förtydligas enligt följande;
  - Råden ska hantera strategiska och principiella frågor som har betydelse för stadens möjligheter att undanröja hinder som personer med funktionsnedsättning kan erfaras.
  - Via rådet ska stadens nämnder och bolagsstyrelser få kunskap som rör levnadsvillkor och rättigheter för personer med funktionsnedsättning
  - Verksamheten i rådet ska kopplas till nämndernas och bolagsstyrelsernas strategiska arbete med att genomföra det stadsövergripande styrdokumentet, *Program för delaktighet och inflytande för personer med funktionsnedsättning*.
  - Råden ska ge råd och stöd i andra strategiskt relevanta ärenden som har betydelse för möjligheten att driva på en utveckling som säkerställer rättigheter för personer med funktionsnedsättning.
  - Verksamhetsåret för råden ska följa den ordinarie verksamhetsplaneringen. Planering, genomförande och analys om hur utvecklingsarbetet fortskrider blir då en naturlig del av rådets verksamhet och varje råd identifiera hur detta ska genomföras tillsammans med nämnder och bolagsstyrelser.
4. Ledamöter ska kunna få ersättning för förlorad arbetsinkomst utöver mötesarvode för att möjliggöra för även yrkesverksamma att i högre utsträckning delta.
5. Funktionsrätt Stockholm, Synskadades Riksförbund Stockholms stad, samt stockholmsavdelningen av Riksförbundet delaktighet, handlingsfrihet och rörelsefrihet ska gemensamt bilda ett utskott och tillsammans utse ledamöter till råden. Medel för samordningen ska utgå från stadens budget. Utskottet ska sträva efter att nomineringarna av ledamöterna till varje råd speglar stadens mångfald. Det innebär att

råden bör ha en jämn fördelning med avseende på kön, ålder och etnisk tillhörighet.

Som framgår i utredningen ska ett gemensamt utskott från Funktionsrätt, DHR och SRF nominera till funktionshindersråden. Utskottet ska endast ansvara för nomineringar.

Förslagen innebär följande för staden enligt utredning;

- Under 2022 bör kommunstyrelsen ta fram nya instruktioner som kan beslutas av kommunfullmäktiga under våren 2022, innan valet till kommunfullmäktige. Instruktionerna ska beskriva rådens arbetsformer och organisation samt att det är ett utskott som nominerar ledamöter i råden. De nya instruktionerna behöver uppdateras avseende språkbruket.
- Under 2022 bör kommunstyrelsen i samråd med råden, nämnder och bolagsstyrelser ta fram en vägledning som utgår från utredningens förslag.
- Möjlighet att införa en ersättning till ledamöterna i råden för förlorad arbetsinkomst bör övervägas.
- Kommunstyrelsen bör följa upp att förslagen i denna utredning bidrar till att rådens arbetsformer och organisation bidrar till att stärka delaktigheten och inflytandet.

Funktionsrätt Stockholms stad lämnar mot bakgrund av ovan följande synpunkter.

Vi har inför detta remissvar träffat medlemsföreningarna, representanter i råden samt tagit in synpunkter från enskilda organisationer och enskilda personer. Detta är vad Funktionsrätt Stockholms stad kommit fram till.

Som inledningsvis har konstaterats är funktionshinderperspektivet en viktig komponent för fungerande hållbara lösningar och som sådan är råden en oundgänglig resurs rätt använt. Sedan råden först upprättades har råden haft olika typer av utmaningar. Mest kännetecknande har varit otydlighet i uppdrag, mandat och faktiska förutsättningar till delaktighet. Svårigheter som påverkat såväl stadens som funktionshindersrörelsens möjligheter i råden. Detta samtidigt som synen på funktionshindersfrågor förändrats markant, det vill säga från att vara en omsorgsfråga till en fråga om rättigheter. Trots skiftet finns det de som upplever att råden reducerats till ett forum för tillgänglighet. Syftet med råden, liksom intresset för råden har hos såväl staden som allmänheten minskat i takt med att dialog och reellt inflytande minskat. Det har gjorts olika försök att vända en negativ utveckling som till exempel, tillgänglighet -och delaktighetsprogrammet, utbildning av råden och omfattande nomineringssatsningar. Dessa delar har dock visat sig otillräckliga. Funktionsrätt Stockholms stad med organisationer är ense med utredaren om att det behövs förändringar i arbetssätt för att uppnå det övergripande målet samt att förändringar är angelägna. Att råden får en tydligare arbetsbeskrivning, det vill säga instruktion, i delar kopplad till delaktighetsprogrammet, är således nödvändigt.

Vi förutsätter att organisationen liksom övriga i funktionshindersrörelsen ges förutsättningar att delta i förändringarna framåt såsom, dock inte enbart, att medverka i arbetet med att upprätta instruktioner. Nedan nämns några synpunkter och överväganden som Funktionsrätt Stockholms stad redan nu anser det viktigt att fästa viss uppmärksamhet vid.

Det är till fördel att råden ägnar sig åt att arbeta mer strategiskt och får tydligare mål genom delaktighetsprogrammet. Råden bör emellertid såsom anges i utredningen inte låsas till delaktighetsprogrammet utan det ska vara möjligt att inom råden besluta om att vilka nämndärenden som är av intresse att bevaka inom ramen för sitt uppdrag. Varje råd bör utifrån sin roll tillsammans med nämnd/nämnder själva avgöra hur man ska arbeta för att uppnå målen dvs. förverkligandet och måluppfyllnad enligt delaktighetsprogrammet. Det bör också finnas möjlighet att utöver denna planering lyfta fråga till nämnd eller förvaltning. Hur formerna för detta ska se ut ankommer på staden att utvärdera. Det ska ankomma på råden och förvaltning att välja när i tid rådsmöten förläggs för att bäst fungera, det vill säga dels när på året möten ska genomföras men också i viss utsträckning när på dagen dessa möten ska förläggas. Idag sker i många fall möten på tider som är otillgängliga och/eller försent in på nämnd.

I arbetet med instruktioner bör tydliggöras vad råden kan förvänta sig för åtaganden från stadens sida i fråga om representation, närvaro, mandat, uppföljning och resurser. Vikten av att nämnden/förvaltningen tidigt involverar råden i olika processer kan inte nog understrykas. Det är också något som såväl utredarna som flera råd som fungerat väl har poängterat som en framgångsfaktor. En annan framgångsfaktor har varit sekreterare i rådet med tydlig ambition och mandat från nämnd. Här vill Funktionsrätt Stockholms stad se dels tydligare beskrivningar om sekreterarens delvis avgörande roll i det framtida arbetet – liksom sekreterarens roll/möjlighet att som ovan beskrivits föra frågor vidare från rådet till andra nämnder och förvaltningar. För att sekreterarens roll ska bli konstruktiv bör det i arbetsbeskrivningen säkerställas villkor att detta arbete får ta tid och blir möjligt. I arbetet bör ingå att vid behov på tillgängliga medier sammanställa kallelser, särtryck till rådet av tertiärrapporter, VP, VB, budget med mera för att ledamot ska kunna fullfölja uppdraget. Det finns flertalet mycket välfungerande råd i staden vilket inte sällan beror på ambitiösa sekreterare som tillsammans med rådet har hittat former som fungerar väl utom de nu befintliga riktlinjerna.

I kommande instruktioner bör det finnas tydliga krav på vilken närvaro och vilket uppdrag/mandat förvaltningen förväntas ha eftersom detta är av avgörande betydelse. Vid stadsdelsnämndmöte bör socialchef direkt eller indirekt medverka vid varje möte. Ansvariga eller sakkunniga tjänstemän bör likaså delta för dialog vid möten när rådet så behöver. I instruktionen bör vidare formerna för rådets möte med presidium och nämnd förtydligas.

Funktionsrätt Stockholms stad ser också att det krävs ansvarig person/personer inom staden för att få en fungerande organisation för råden. Eftersom råden alltjämt är, och måste vara stadens råd, bör ansvarig vid staden kunna ansvara för översyn, övergripande frågor som arbetsmiljö, arvode, viss samordning, tillgänglighetsfrågor osv. Inte minst som utredaren själv

konstaterar det är viktigt att råden fungerar tvärsektionellt – vilket bara är möjligt om råden ges förutsättningar att samarbeta över nämnderna. Förutsättningar för en sådan funktion bör finnas centralt under SLK eller KS FH-råd och i samarbete med Funktionsrättsrörelsen.

Vi konstaterar att uppdraget för att samordna och administrera nomineringar och det tänkta utskottet alltjämt ska tillfalla Funktionsrätt Stockholms stad som har stadens uppdrag att samordna funktionshinderorganisationernas nomineringar till stadens råd för funktionshindersfrågor. Vi anser att ett utskott med representanter från Funktionsrätt, DHR och SRF är ett lämpligt sätt att säkerställa den mångfald som utredaren och rörelsen gemensamt efterfrågar. Funktionsrätt Stockholms stads roll bör därför förtydligas med ett formaliserat uppdrag och finansiering för det.

Många har också påpekat att det vore av godo för råden och i förlängningen staden om Funktionsrätt Stockholms stad kunde stå för viss samordning av rådets ledamöter. Staden bör i så fall finansiera detta. För närvarande har Funktionsrätt Stockholms stad inget uppdrag som avser råden utöver samordningsuppdraget vad gäller nomineringar. Det är en brist särskilt som det från både staden och ledamöterna finns sådana förväntningar. Vi tror att det skulle vara av nytta för både råden och staden om en anställd till exempel kunde jobba mer operativt med att säkerställa att råden och dess ledamöter samordnas och fungerar väl. Det skulle också kunna tänkas att funktionshinderråden årligen följs upp med gemensam rapportering.

Vad gäller antalet råd kan konstateras att Funktionsrätt Stockholms stad som utgångspunkt vill ha kvar samtliga råd men att antalet råd till sjuende och sist måste vara underordnat målet att genomföra viktiga funktionshinderpolitiska förändringar lokalt och övergripande.

Funktionsrätt Stockholms stad har haft en omfattande dialog med medlemmarna i fråga om hur man ska ställa sig till föreslagna förändringar. Ett förslag som övervägts har varit att först genomföra föreslagna förslag vad gäller arbetsformer utan minskning av antalet stadsdelsnämndsråd. Därefter har stadens förslag att genomföra förändring med de fyra kluster som föreslås analyserats. Det senare förslaget har nackdelen att det innebär en drastisk sammanslagning med utökat ansvarsområde för varje ledamot. Utredaren har anfört att fördelen är att modellen matchar redan befintligt arbetsflöde hos förvaltningarna i stadsdelarna. Emellertid saknar dessa kluster samma naturliga geografiskt demografiska flöde som till exempel Stockholms valkretsar och blir utmanande stora. Att råden utökas till åtta personer när de föreslås uppta större områden är förstået positivt men råder inte ensamt bot på utmaningarna kopplade till stora bevakningsområden.

Funktionsrätt Stockholms stad konstaterar att om stadsdelsnämnderna vid sammanslagning skulle motsvara stadens valkretsar vore det mer naturliga kluster geografiskt och också ha en mer politisk koppling. Minskat antal råd ska vägas mot möjligheten att nå fram med en ny organisation. Många personer har under remissgången yttrat sig om att funktionshinderrörelsen och staden borde ägna sig mer åt rekrytering eller kompetenslyft för att stävja de problem som nu finns. För att komma till den slutsatsen måste man dock bortse från decennier av försök att rekrytera och fylla platser som skett, så även så sent som i början

på 2021. Även staden har arbetat med utökade möjligheter till utbildning. Både förslaget att fortsätta med nu gällande antal råd och att minska antalet råd har såväl risker som fördelar.

Sammantaget ställer sig Funktionsrätt Stockholms stad alltså bakom sammanslagningar av stadsdelsnämnder förutsatt att staden kan utlova de nödvändiga förbättringar som krävs för att sammanslagna råd inte ska förlora lokal förankring – och med det att råden tillförs de resurser, ambitionshöjning och internt arbete som krävs för att utredarens - och vårt - mål ska bli verklighet. Vi förordar dock en kompromiss där råden för stadsdelsnämnderna mer liknar organisationen för valkretsar. Det ankommer nu på staden att visa att de menar allvar med sin ambition och i handling visa detta. Förändringarna ska följas upp löpande, med en gemensam avstämning senast två år in i kommande mandatperiod, för att eventuella justeringar kan beslutas inför nästkommande mandatperiod.

Funktionsrätt Stockholms stad avstyrker att facknämndens råd för arbetsmarknadsfrågor slås samman med gemensamma rådet för social, äldre och överförmyndarnämnden. Det kan däremot diskuteras om det ska slås samman med utbildningsnämndens råd då de har vissa verksamhetsnära frågor.

Det bör betonas att en samlad funktionshinderrörelse anser att omorganiseringens framgång är avhängigt en medveten satsning/lyft initialt. Vi vill se att staden satsar särskilt på dessa råd i form av en rekryteringskampanj tillsammans med funktionshinderrörelsen liknande till exempel den viktiga kampanj som gjordes för att hitta nya goda män i staden. Generellt önskar Funktionsrätt Stockholms stad att rådets status måste höjas, bland annat genom ovan nämnda satsning men även genom ökad ambition avseende resurser, styrning, konstruktivt deltagande från politik och förvaltning samt i intern och extern utbildning och kommunikation.

En synpunkt som också lyfts inom ramen för processen att ta fram detta remissvar är att rådets roll vid upphandlingar måste förtydligas eftersom allt fler verksamheter upphandlas eller läggs ut på andra aktörer varvid funktionshinderperspektivet, stadens förutsättningar att uppfylla Agenda 2030, delaktighetsprogrammet eller rådets funktion inte bör begränsas till verksamhet som inte omfattas av LOU.

Funktionsrätt Stockholms stad ser fram emot att snarast och tillsammans med staden påbörja arbetet med att ta fram de nya instruktioner som ska beskriva rådets arbetsformer och organisation, vilka kan beslutas av kommunfullmäktige under våren 2022.

Med vänlig hälsning

Anna Quarnström
ordförande

Jan Delvert
ledamot